

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี มีความมุ่งหมายเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ตามความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรก่อนประถมศึกษาหรือหลักสูตรปฐมวัย มีความมุ่งหมายสอดคล้องกัน คือ เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา โดยมุ่งหวังให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขในการดำรงชีวิต นั่นเอง

ปัญหาด้านคุณธรรมของเด็กอนุบาลเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยการร่วมมือระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูและตัวของเด็ก เช่น ปัญหาด้านร่างกาย เด็กไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย และการแต่งกาย ขาดสุขอนามัยที่ดี ปัญหาด้านจิตใจอารมณ์ เช่น เด็กต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ผู้ปกครอง แสดงอาการร้องไห้ขาดเหตุผล มีอารมณ์ร้าย หูดจางไม่สุภาพ ชอบรังแกเพื่อน ชอบรังแกสัตว์ ปัญหาด้านสังคม เช่น เด็กขาดความมั่นใจไม่สามารถร่วมกิจกรรมกับครู ชอบเล่นคนเดียว ขโมยของในห้องเรียน เด็กขาดความรับผิดชอบ ขาดวินัยในตนเอง ปัญหาด้านสติปัญญา เช่น ไม่สามารถทำงานด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ซ้ำปฏิบัติตามคำสั่งของครูไม่ได้ หรือปัญหาด้านอื่น ๆ ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว ไม่สามารถแยกแยะพฤติกรรมที่ควรและไม่ควรได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก และเป็นปัญหาต่อพัฒนาการเด็กอนุบาลในทุกด้าน (วิสามาส ขันชัยภูมิ. 2549 : 2)

กิจกรรมการเล่านิทาน เป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน เป็นที่ชื่นชอบของเด็กและผู้ใหญ่ นิทานบางเรื่องเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบเนื่องต่อกันมาเป็นทอด ๆ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน และเนื้อเรื่องของนิทานที่นำมาเล่านั้นเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กเมื่อเด็กได้ฟังนิทานทำให้เกิดการเรียนรู้นิทานสำหรับเด็กควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีงาม นอกจากนี้นิทานยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ความใกล้ชิดผูกพันระหว่างผู้เล่ากับเด็กทำให้ผู้เล่าเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิดของเด็กขณะที่เล่าเด็กจะคิดจินตนาการ

เข้าใจซึมซับ รับรู้ แยกแยะ ในสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง คุณค่าของนิทาน คือ สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ผ่อนคลายความคับข้องใจของเด็ก ทำให้เด็กมีสมาธิในการฟัง ทำให้ช่วงความสนใจมีมากขึ้น ส่งเสริมคุณธรรม พฤติกรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เหมาะสมกับวัย ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ส่งเสริมการกล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความใกล้ชิดกันเข้าใจซึ่งกันและกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. 2541 : 137) นิทานเป็นสื่อประเภทหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนซึ่งผู้เล่าคำมาเรียงเป็นเรื่องเป็นราวที่สนใจ ซึ่งนอกจากจะสอดแทรกคติสอนใจ และส่งเสริมให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการและความเพลิดเพลิน ในเนื้อหาของนิทานแล้วยังสามารถสอนคำศัพท์ได้ นอกจากนี้นิทานยังสามารถช่วยให้เด็กและผู้ฟังได้รู้จักภาษาที่ถูกต้องในการออกเสียง (เกริก ชื่นพันธุ์. 2539 : 56)

เด็กแต่ละวัยมีความสนใจในลักษณะของการเล่านิทานที่แตกต่างกัน เด็กเล็กจะชอบเรื่องที่เป็นคำคล้องจอง วรรคหนึ่งไม่เกินสี่พยางค์ เพราะจำได้ง่ายและเสียงไพเราะ แต่เด็กที่โตขึ้นมาไม่ชอบคำคล้องจองแบบเด็กเล็ก แต่จะสนใจเรื่องที่เขียนเป็นร้อยแก้วมากกว่า (วิริยะ สิริสิงห์. 2537 : 37) เด็กวัย 2 - 5 ขวบ หรือเด็กวัยเริ่มเรียนอนุบาลปีที่ 1-2 เด็กวัยนี้ยังไม่สามารถอ่านหนังสือได้แต่สามารถดูภาพ และฟังเรื่องราวได้ มีความสนใจในตัวเอง และเด็กในวัยเดียวกันชอบฟังคำพูดที่คล้องจอง เด็กวัยนี้อาจพูดเป็นคำ ๆ และเริ่มจำคำใหม่ ๆ ชอบดูสีโดยเฉพาะสีสด ๆ ชอบสัตว์เลี้ยง ชอบดูรูปภาพหรือชอบฟังเรื่องที่อยู่ใกล้เคียงกับสิ่งแวดล้อมของตน หนังสือสำหรับเด็กวัยนี้จึงต้องมีภาพวาดประกอบมาก ชอบฟังบทกลอน เด็ก คำกลอน ดอกสร้อย สุภาษิต นิทาน นิทานคำกลอน ปริศนาคำกลอน โดยเฉพาะถ้ามีเนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์ที่พูดได้ คิดและทำเหมือนมนุษย์ (จินตนา ไบกาชุย. 2534 : 37) เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้านกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติมีวินัยแตกต่างกัน เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือและเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับการส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ มีพฤติกรรมแตกต่างกัน (วาโร เฟิงสวัสดิ์. 2544 : 150-151)

โรงเรียนหัวช้างโลกม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตั้งอยู่ที่ บ้านหัวช้าง หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านคู อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผู้บริหารและครูผู้สอน

จำนวน 6 คน และมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 98 คน ในปีการศึกษา 2552 ผู้วิจัยได้รับมอบหมาย จากผู้บริหารสถานศึกษาให้ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 13 คน จำนวน 1 ห้องเรียน เป็นนักเรียนชาย 8 คน เป็นนักเรียนหญิง 5 คน ในเบื้องต้นผู้เรียนเพิ่งเข้าสู่ระบบโรงเรียน ดังนั้นผู้เรียนจึงอยู่ในสภาพที่ขาดความพร้อมในการเรียนทุกด้าน เช่น ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และด้านสติปัญญา และมีปัญหาพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกัน เช่น การอบรมเลี้ยงดู ฐานะทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยได้จัดประสบการณ์ให้กับเด็กและสอนความรู้ทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตโดยคำนึงถึงความพร้อมและวุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ – จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมอันดีงามและค่านิยมที่พึงประสงค์ ผลปรากฏว่า เด็กขาดคุณธรรมด้านความสะอาดของร่างกาย เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การเรียนตลอดจนห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์มีเด็กบางคนชอบลักเล็กขโมยน้อย เช่น อุปกรณ์เครื่องเขียน แก้วน้ำพลาสติก เงิน ยาสีฟัน เป็นต้น ด้านความสามัคคี เด็กชอบรังแกเพื่อน ชอบชกต่อยกัน โดยมีการเลียนแบบพฤติกรรมชกต่อยกันของตัวละครในโทรทัศน์ และด้านความประหยัด เด็กได้เงินมาโรงเรียนโดยเฉลี่ยคนละ 15 บาทต่อวัน และเด็กส่วนใหญ่จะใช้จ่ายหมดภายในวันเดียว ไม่มีการเก็บออม ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดที่จะใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหัวช้าง โดกม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคุณคุณธรรมใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาคุณธรรมของเด็กอนุบาล และเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์แก่เด็กอนุบาลให้บรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ต่อไป

คำถามวิจัย

กิจกรรมการเล่านิทานสามารถพัฒนาคุณธรรมของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมคุณธรรม ด้านความสะอาด ความซื่อสัตย์ ความสามัคคีและความประหยัดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีคุณธรรมด้านการรักษาความสะอาด ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี และความประหยัดจากการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่น นิทาน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่น นิทาน ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2

สมมติฐานการวิจัย

เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่น นิทาน มีคุณธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหัวช้างโคกม่วง อำเภอขามศรีสุราช จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2552 จำนวน 13 คน ซึ่งเป็นห้องเรียนที่ ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สอน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ กิจกรรมเล่น นิทานสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ประกอบด้วยนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับคุณธรรม 4 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ด้านร่างกาย มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านการรักษาความสะอาด
- 2.2 ด้านอารมณ์ จิตใจ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์
- 2.3 ด้านสังคม มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความสามัคคี
- 2.4 ด้านสติปัญญา มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความประหยัด

3. ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาคุณธรรมโดยการเล่น นิทาน

3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการพัฒนาคุณธรรมของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาคุณธรรม หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหัวช้างโคกม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2552 เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีคุณธรรมด้านความสะอาด ความซื่อสัตย์ ความสามัคคีและความประหยัด

2. กิจกรรมการเล่านิทาน หมายถึง ครูเล่านิทานให้เด็กฟังตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ชั้นเตรียม

2.1.1 ครูให้เด็กนั่งสมาธิ

2.1.2 ร้องเพลง ร้องสารภัญญะ ท่องคำคล้องจอง เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ

2.1.3 กำหนดข้อตกลงกับเด็กว่า การฟังนิทานต้องฟังด้วยความตั้งใจ

ไม่ยอกล้อกัน ไม่พูดแทรกหรือถามขณะที่ครูกำลังเล่านิทาน เมื่อครูเล่าจบจึงจะอนุญาตให้ถามได้

2.2 ชั้นเริ่มเล่า เป็นการเร้าความสนใจ เช่น ปริศนาคำทาย ใช้ภาพ หุ่น เป็นต้น

2.3 ชั้นดำเนินการเล่า ครูเล่าปากเปล่าใช้ท่าทางหรือรูปภาพประกอบหรือแสดงบทบาทสมมติ โดยครูเล่านิทานซ้ำ 3 รอบ เพื่อให้เด็กจดจำและเข้าใจในเนื้อหานิทานที่ครูเล่าให้ฟังได้

2.4 ชั้นสรุป เมื่อเล่านิทานจบแล้ว ครูสนทนากับนักเรียนเพื่อสรุปสาระสำคัญและครูถามให้เด็กแสดงความคิดเห็น หรือทำกิจกรรม เช่น “... ถ้านักเรียนเป็น ... จะทำอย่างไร” เป็นต้น แล้วครูสรุปเนื้อเรื่องจากนิทาน และแง่คิดที่เป็นคติสอนใจ เพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริง

3. ความสะอาด หมายถึง การรู้จักรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องแต่งกาย และบริเวณโรงเรียน

4. ความซื่อสัตย์ หมายถึง ไม่ขโมยของคนอื่น ไม่พูดโกหก

5. ความสามัคคี หมายถึง การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ ปราศจากการทะเลาะวิวาท

6. ความประหยัด หมายถึง การรู้จักอดออม การใช้ทรัพย์สินหรือสิ่งของอย่างคุ้มค่าไม่ฟุ่มเฟือย

7. แผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง กระบวนการวางแผนของผู้วิจัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งมีกิจกรรมหลักคือ การเล่านิทาน

8. แบบวัดคุณธรรม หมายถึง แบบวัดคุณธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดคุณธรรมด้านความสะอาด ความซื่อสัตย์ ความสามัคคีและความประหยัด หลังจากที่ได้เด็กเรียนจบตามแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามแนวอิงเกณฑ์เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก

9. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงถึงความชอบ ความพอใจ ความยินดี ที่เด็กแสดงออกต่อการจัดการเรียนรู้อาศัยกิจกรรมการเล่นตามคุณธรรม สามารถวัดได้ด้วยแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

10. เด็ก หมายถึง เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 13 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กมีความพึงพอใจและได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้จากการเล่นตามเล่นบทบาทสมมติในการแสดงละคร การร้องเพลง การร้องสรภัญญะประกอบการเล่นตามคุณธรรม
2. ครูผู้สอนได้แนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กโดยใช้กิจกรรมการเล่นตามสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2
3. โรงเรียนได้แนวทางในการสร้างแผนการจัดการประสบการณ์และได้เป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านความสะอาด ความซื่อสัตย์ ความสามัคคีและความประหยัคของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ให้มีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ